

İlköğretimde Araç Gereç Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Nuray Kurtdede Fidan
AKÜ Eğitim Fakültesi
nkurt@aku.edu.tr

Özet

Bu çalışmada, ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin araç gereç kullanımına yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmaktadır. Afyonkarahisar il merkezinde ve kasabada görev yapan öğretmenlerden gönüllü olanlarla görüşme yapılarak, görüşme formları araştırmacı tarafından tasnif edilerek yorumlanmaktadır. Öğretmenlerin görüşlerine göre, derslerde araç gereç kullanmak hem öğretmen açısından hem de öğrenciler açısından oldukça yararlı sonuçlar doğurmaktadır. Okulun ve çevrenin sosyo ekonomik durumuna göre öğretmenler ve öğrenciler araç gereç teminine ilişkin problem yaşamaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Teknolojisi, Araç Gereç ve Eğitim

Teachers' Views with regard to the use of tools and materials in the Primary level

Abstract

This study aims to investigate the 4th and 5th grade primary school teachers' views on the use of tools and materials. Study group for the investigation consists of 9 voluntary teachers. The data emerged from the interviews were interpreted by the researcher through categorising. According to teachers, using tools and materials in the learning-teaching environment in the classroom increases the quality and productivity both for the students and the teachers. Teachers and students appear to experience problems in relation to supplying tools and materials resulting from the socio-economic status of school and environment.

Keywords: Educational Technology, Tools-Materials, Education

Giriş

Bilim ve teknolojideki gelişmenin hızlı bir şekilde artması, toplumun her alanını olduğu gibi eğitim uygulamalarını da etkilemektedir. Çünkü teknoloji, toplum ve eğitim arasında çok yakın bir ilişki vardır. Teknoloji toplumu değiştirdikçe, insanların genel beceri düzeyleri değişir ve doğal olarak eğitimden beklentiler de artar.

Eğitim ve teknoloji insan yaşamının daha etken duruma getirilmesinde önemli rolü olan iki temel öğedir. Her iki öğe de insanın doğal ve sosyal çevresine egemen olma yönünde gösterdiği çabalarda başvurduğu iki temel araç olmuştur. Eğitim, insanın doğuştan kazandığı gizil güçlerin ve yeteneklerin açığa çıkarılmasına, onun daha güçlü, daha olgun, yaratıcı ve yapıcı bir varlık olarak gelişip büyümesine hizmet etmiştir. Teknoloji ise, insanoğlunun eğitim yoluyla kazandığı bilgi ve becerilerden daha etken, daha verimli biçimde yararlanabilmesinde, onları daha sistemli ve bilinçli olarak uygulayabilmesinde yardımcı olmuştur (Alkan, 2005). Bilim ve teknoloji, her alanda insan yaşamını ve toplumun sosyo-ekonomik yapısını etkilemekte; pek çok konuda yanıtı daha az, yeterli ve nitelikli bilgiye olan gereksinim giderek artmaktadır (Ersoy, 1997).

Çağımızın teknolojik gelişmeleri sayesinde, eğitim uygulamalarına yeni imkânlar sağlanarak, kullanılan ortam ve yöntemler zenginleştirilmektedir (Koşar ve Çiğdem, 2003). Eğitim hizmetlerini daha geniş kitlelere daha kaliteli biçimde götürebilmek için çağdaş eğitim teknolojisinin tüm olanaklarından etkili bir biçimde yararlanmak gerekir. Bu olanaklardan yararlanmak suretiyle öğrenme-öğretme ortamını iyileştirmek, eğitimin kalitesini yükseltmek

ve eğitim hizmetlerinin kapsamını genişletmek mümkündür (Yüksel, 2003). Öğrenme-öğretme sürecinde “öğretmen” ve “teknoloji” öğrenme-öğretme ortamının iki önemli ögesini oluşturmaktadır. Çünkü öğrencilerin öğrenmelerinde bu iki öge büyük etkiye sahiptir. Günümüz eğitiminde farklı roller üstlenmiş olan öğretmenin, hem teknolojiyi kullanması hem de teknolojinin öğrenme amacıyla nasıl kullanılacağını öğrenciye öğretmesi gereklidir.

Öğrencilerin öğrendiklerini daha iyi anlayabilmeleri için sınıf ortamında daha çok eğitim aracının kullanımı önem taşımaktadır. Günümüz sınıf ortamında görsel ve işitsel araçlar ön plana çıkmaktadır. Bu anlamda kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi için daha çok duyu organına ulaşan görsel ve işitsel araçlarla oluşturulacak öğrenme ortamlarına başvurmak kaçınılmaz bir ihtiyaçtır (Dursun, 2006). Eğitim araç ve gereçleri, ders kitapları eğitim ortamının, öğretime etkinlik kazandıran unsurlarıdır. Öğrenciye göre ve nitelikli ders kitapları ile eğitim araçlarının öğrencinin uyarını algılamasını kolaylaştırması (uyarının oluşturduğu duyunun çok yönlü, dikkat çekici ve mutluluk verici olması gibi) öğrenme güdüsünü artırıcı olması ve öğrencinin geçmiş yaşantılarıyla anlamlı örüntüler kurarak onun düşünme ve üretme gücüne katkılar yapması beklenir (Bilgen, 1994). Bu durumda, öğrenci merkezli eğitim anlayışı ile aktif öğrenme temelli hazırlanan öğretim etkinlikleri esnasında eğitimciler, araç-gereçlerle sınıflarını zenginleştirebilirler. Ornstein ve Lasley (2000) eğitim materyallerinin iyi tasarlanması ve planlı şekilde kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Eğitimde kullanılacak materyaller, öğrencilerin özelliklerine uygun olmalıdır. Ayrıca kolaylıkla elde edilebilir ve kullanılabilir olması gereklidir (Senemoğlu, 2001).

Her eğitim aracının öğretme-öğrenme sürecinde kendine özgü eğitsel ya da öğretimsel özelliği vardır. Eğitim araçları öğrenci açısından konunun daha kolay öğrenmesini sağladığı gibi, öğretmenler açısından da öğretimi kolaylaştırmaktadır. Ayrıca eğitim yaşantılarını zenginleştirmekte, konuya derinlik sağlamaktadır. Sınıfa sığmayan evreni, bir daha dönüşümü olmayan tarihi, sınıf ortamına somut olarak getirmektedir. Eğitim araçları, eğitim teknolojisini oluşturan en önemli öğedir (Doğdu ve Aslan, 1993).

Öğretim konuları ve öğretmenin kullanacağı yöntem ve teknikler, birden fazla duyu organını etkilerse öğrenme daha kalıcı hale gelir. Bu sebeple, öğretim konularının işlenmesinde gözlem, deney gibi bir çok duyuya hitap eden yöntemler kullanıldığı takdirde öğrenme kolaylaşacaktır. Artık günümüzde öğretim faaliyetlerinde sadece dinleyerek anlamaya çalışan öğrenci yerine, derse aktif olarak katılan, soru soran, bazı konuları kendine özgü plan ve tekniklerle araştıran, bulduklarını sistemli hale getirip düzenleyen, karşılaştırmalar yapan, gözleyen, düşünüp sonuç çıkaran ve bu şekilde derse katılan öğrenci istemektedir. Öğrencilere yaparak yaşarak ve hatta yaratarak öğrenme fırsatı verilmeli ve sağlanmalıdır. Öğrenciler yaş ve gelişim seviyelerine uygun olarak bizzat gerçek yaşam, eşya ve olaylarla karşılaştırılmalı, öğrenme sürecine aktif olarak katılmalarına çalışılmalıdır (Ergün ve Özdaş, 1997). Eğitimde araç-gereç kullanımı, etkili bir eğitim öğretim ortamı hazırlayarak, öğrencilerin öngörülen hedeflere daha kolay ulaşmalarını sağlayarak, programın başarıya ulaşmasında önemli bir rol oynar (Çelik, 2007). Bu nedenle öğretim en yeni eğitim teknolojisine ve maksada uygun araç ve gereçlere dayandırılmalıdır. Howe ve Jones (1998), araç-gereç kullanımında amaçları göz önüne almak gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretimi öğrenciler için ilginç hale getirmek, öğretmenin görevlerini kolaylaştırmak, birinci kaynaktan bilgi edinmeye olanak sağlamak, öğrenme kaynaklarını çoğaltabilmek, öğrencilerin gereksinimlerine uygun öğrenme ortamları yaratarak öğrencilere vatandaşlık sorumluluğu kazandırmak, belirli mesleklere yatkınlıklarını sağlama ve üst öğrenim kurumları için hazırlayabilme amaçlarına ulaşabilmek için ilköğretim sistemimizde ve ilköğretim okullarımızda çağdaş eğitim teknolojisi açısından belirli önlemlerin alınması gerekmektedir. Günümüzde verimli eğitimin çağdaş eğitim teknolojisi anlayışına dayalı uygulamalarla

gerçekleşebileceği uluslar arası düzeyde kabul edilmiştir. Bu anlayışa dayalı uygulamaların ön koşulu ise öğretmen ve eğitim yöneticilerinin eğitim teknolojisi konusunda yetişmiş olmalarıdır (Hızal, 1992).

Öğretmenlerin eğitim araçlarını kullanmaları, eğitim araç-gereçlerinin öğretmenin yerine geçeceği anlamına gelmez. Aksine bunlar öğretmenlerin sadece bilgi dağıtan kişiler olmak yerine öğrenme deneyiminin yaratıcı yöneticileri haline gelmesini sağlar (Heinich, Molenda ve Russell,1993). Ancak araç gereçlerin teorik faydası ne olursa olsun, bunların kullanımı belirli düzeyde bilgi ve beceri gerektirir. Eğer öğretmen bu araç gereçleri kullanma becerisine sahip değilse veya bunların faydasına inanmıyorsa, onları kullanmak da istemeyecektir (Yalın, 1997).

Yöntem

Araştırmanın modeli; ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin eğitimde araç gereç kullanımı ile ilgili görüşlerini belirlemeye dönük olduğu için betimsel bir çalışmadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, görüşme tekniği kullanılmıştır. Kullanılan görüşme formu, literatürden (Yıldırım ve Şimşek, 2006) yararlanarak geliştirilmiş, uzman kanısına sunulmuştur. Gelen eleştiriler doğrultusunda, görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme formu ek'te yer almaktadır. Çalışma grubu, Afyonkarahisar il merkezindeki Türk Eğitim Derneği Kolejinde üç öğretmen, ve Mareşal Fevzi Çakmak İlköğretim okulundan üç öğretmen ve kasabakadaki Koçbeyli İlköğretim Okulundan üç öğretmenden oluşmaktadır.

Öğretmenlerin kıdemleri ve branşları şu şekildedir:

TED Koleji: Aysun : 5 yıllık, sınıf öğretmeni.4. sınıf Öğretmeni.

Zeynep: 15 yıllık, sınıf öğretmeni, 5. sınıf öğretmeni.

Banu : 12 yıllık, , sınıf öğretmeni, 4. sınıf Öğretmeni.

Mareşal Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu

Ahmet: 20 yıllık, sınıf öğretmeni, 5. sınıf öğretmeni

Barış: 20 yıllık, sınıf öğretmeni. 4. sınıf Öğretmeni.

Sinan: 20 yıllık, sınıf öğretmeni. 5. sınıf öğretmeni

Koçbeyli İlköğretim Okulu:

Fuat: 4 yıllık, sınıf öğretmeni, 5. sınıf öğretmeni

Ali: 3 yıllık, sınıf öğretmeni. 4. sınıf Öğretmeni

Gülşen: 6 yıllık, sınıf öğretmeni, 4. sınıf öğretmeni

Araştırmada 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin seçilme nedeni; bu kademe öğretmenlerin birden fazla derse girmesi ve öğrencilerin de derslerinde ve ödevlerinde araç-gereç kullanabilme açısından yeterli alt yapı bilgilerine (zihinsel, duygusal ve psikomotor) erişmiş olmalarıdır.

Araştırmacı tarafından, çalışma grubunda yer alan öğretmenlerle görüşülerek araştırmanın amacı anlatılarak görüşme formu gösterilmiş, kimlik bilgilerinin gizli kalacağı garantisini verilmiştir. Gönüllülük esasının arandığı belirtilerek, öğretmenlerden randevu alınmıştır. Randevu alınan gönüllü deneklerle 12 Aralık 2006-21 Aralık 2006 tarihinde, görüşmeler araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde, nitel araştırma veri analiz yöntemlerinden içerik ve betimsel analiz yöntemleri kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Görüşme sorularından elde edilen verilere, bulgular ve yorum kısmında yer verilmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin ifadelerine yer verilirken öğretmenlerin gerçek adları yerine takma adlar kullanılmıştır.

Araştırma, örneklemden elde edilen bulgularla sınırlıdır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri cevaplardan elde edilen bulgulara ve bunlarla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

1. Derslerde ihtiyaç duyulan araç gereçlere ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 1. soruya verilen yanıtlar yer almaktadır. Bu sorudan elde edilen bulgular aşağıda yorumlanmaktadır.

“Matematik dersinde hazır araçlar kullanıyorum. Tangram, şeffaf kartlar, çokgenler için çubuklar, bilgisayar” (Aysun)

“Sosyal bilgiler dersinde atlas, kabartma, haritalarını kullanıyorum” (Zeynep)

“Fen bilgisi dersinde laboratuvarı kullanıyorum. Sosyal bilgiler dersinde oyun hamurları, kil çamurları, haritalar, atlaslar. Türkçe dersinde drama yöntemini uyguluyorum. Fakat araç gereç kullanmıyorum.” (Banu)

“Sosyal bilgiler dersinde haritalar, matematik dersinde bloklar, levhalar, cetvel takımları, geometri takımları, Türkçe dersinde kitap, deyimler sözlüğü, atasözler, sözlüğünü kullanıyorum. Her derste bilgisayarı kullanıyorum. Öğrencilere slaytlar hazırlıyorum ve hazırlatıyorum”. (Ahmet)

“Sosyal bilgiler dersinde haritalar, bilgisayarda hazırlanmış programları kullanıyorum. Matematik dersinde gönye, iletke, Türkçe’de ders kitabı, kaynak kitaplar, sözlük, deyimler sözlüğü. Fen ve teknoloji dersinde ölçülerde kg, terazi, lt yi kullanırım. Bilgisayarda sunular hazırlarım.” (Barış)

“Matematik dersinde birim küpler, geometri tahtası, şeffaf kesir kartlar, televizyon, bilgisayarı kullanırım. Sosyal bilgiler dersinde gezi gözlem yaparız. Fen ve teknoloji dersinde ısı, sıcaklık, termometreyi kullanıyorum.” (Sinan)

“Bütün derslerde bilgisayar, projeksiyon makinesi, cd, tepegöz. Türkçe dersinde eğik yazı tablosu.” (Fuat)

Sosyal bilgiler dersinde haritalar, Matematik dersinde plastik çubuklar, modeller, geometri şekilleri,. Fen ve teknoloji dersinde laboratuvar malzemeleri, insan modeli, trafik levhaları, top, kasa mindere ihtiyaç duyuyorum. (Ali)

Sosyal bilgiler dersinde dünya maketi, haritalar, resimler, ansiklopedi,. Fen ve teknoloji dersinde, deneyler yapıyoruz. Termometreyi kullanırız. Türkçe dersinde, sözlük etkinlik kitabı, Matematik dersinde, geometrik şekil tablosu, cetvel takımları, bilgisayarı kullanıyorum. (Gülşen)

Kolejde, devlet okulunda ve kasabadaki okulda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre, derslerde ihtiyaç duyulan araç gereçlere ilişkin bir farklılık görülmemektedir. Bununla ilgili olarak, görüşme yapılan dokuz öğretmenin tamamı farklı derslere yönelik spesifik hazırlanmış araç gereçlere ihtiyaç duyduklarını bunun yanı sıra bilgisayar ve buna benzer eğitim teknolojilerinden derslerinde yararlandıklarını bildirmişlerdir. Öğretmen ifadeleri

dikkate alındığında, öğretmenlerin, öğretim etkinlikleri esnasında, eğitim teknolojileri ve araç-gereçlerle sınıflarını zenginleştirdiği ortaya çıkmaktadır. Bu durum, öğretimin en yeni eğitim teknolojisine ve maksada uygun araç ve gereçlere dayandırılmalıdır ve araç gereçleri kullanıp kullanmama sadece bilgi ve beceriye bağlı olmadığı, öğretmenlerin bunların faydasına inanması ve kullanma yönünde istekli olması (Yalın, 1997) yönündeki görüşleri desteklemektedir.

Kıdem değişkeni açısından öğretmen görüşleri arasında farklılık olmadığı görülmektedir.

2. Derslerde kullanılmaya ihtiyaç duyulan araç gereçlerin teminine ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 2. soruya verilen yanıtlar yer almaktadır. Bu sorudan elde edilen bulgular aşağıda yorumlanmaktadır.

“Derslerde ihtiyaç duyduğumuz araç gereçlere sahibiz. Kolej okulu olduğumuz için problem yaşamıyoruz.” (Aysun)

“Sahibiz, okulun ekonomik durumu iyi olduğu için.” (Zeynep)

“Sahip değiliz. Aileler çalıştıkları için çocuklarına istediğimiz araç gereçleri hemen yapamıyorlar.” (Banu)

“Özellikle matematik araç gereçlerimiz yetersiz. Ortak kullanılan eşyalarda çakışmalar olabiliyor. 3 tane 5. sınıfın dersi çakışabiliyor. Bakanlığın temin etmesi gerekiyor. Araç gereç sayısı öğrenci sayımıza göre yetersiz. Bakanlık bir takım gönderdi, bunu da 3 sınıf kullanıyor. fakat 3-4 takım göndermesi gerekirdi” (Ahmet)

“Sosyal bilgiler dersinde problem yaşıyorum. Okulda öğrencilerimiz sınıf sınıf geziyor, yani derslere göre öğrencilerimiz geziyor, okulda taşınabilir eğitimle gelen öğrencilerimiz de var. Bu yüzden araç gereç zenginleştirilmelidir”. (Barış)

Araç gereç sıkıntımız yok. (Sinan)

Okul ve ailelerin ekonomik durumu iyi olmadığı için sahip değiliz. (Fuat)

Büyük çoğunluğuna sahip değilim (Ali).

“Öğrenci-veli- öğretmen ilişkisi zayıf, velilerin ekonomik durumları ve kültürel durumları iyi değil, eğitim burada önemli değil” (Gülşen).

Öğretmenler derslerinde ihtiyaç duydukları araç gereçlerin okullarında bulunup bulunmadığı ile ilgili olarak, görüşme yapılan öğretmenin mensup bulunduğu okullarda okulun, okul aile birliğinin ve öğrenci velilerinin sosyo-ekonomik yapılarına göre araç ve gereçlerin mevcudiyetinin değiştiğini ifade etmektedirler. Ayrıca, öğretmenler konuyla ilgili dile getirdikleri ifadelerin çoğunda yeterli miktarda araç gerece sahip olmadıklarını bildirmişlerdir.

Kolejde, devlet okulunda ve kasabadaki okulda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre, derslerde kullanılmaya ihtiyaç duyulan araç gereçlerin teminine ilişkin soruya verilen yanıtlarda farklılıklar görülmektedir. Kolejde çalışan öğretmenler araç gereçlerin temininde problem yaşamamaktadır, bu okulun ve öğrencilerin ailelerinin sosyo ekonomik yapısından

kaynaklanmaktadır. Devlet okulunda çalışan öğretmenlerin görüşlerine göre, araç gereçler var fakat öğrenci sayısına göre yetersizdir. Bir öğretmen bir araç gereçi kullanırken, başka bir öğretmen aynı anda gerekli olan o araç gereçi beklemek durumundadır. Kasabadaki okulun öğretmen görüşlerine göre ise, ihtiyaç duydukları araç gereçlere sahip değildir. Öğretmenler, öğrenci ailelerinin ekonomik durumları iyi olmadığı için ve eğitime önem verilmediği için araç gereç temininde problem yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Bilim ve teknoloji, her alanda insan yaşamını ve toplumun sosyo-ekonomik yapısını etkilemekte; pek çok konuda yanıtı daha az, yeterli ve nitelikli bilgiye olan gereksinim giderek artmaktadır (Ersoy, 1997). Eğitim teknolojilerine örnek vermek gerekirse kalem, kağıt ve kitap gibi en eski teknolojiler sıralanabilir. Günümüzde elektronik donanımlar ve bu donanımlar üzerinde çalışan yazılımlar biçiminde de eğitim teknolojileri geliştirilmektedir. Teknolojinin günden güne ayak uydurulamayan bir hızda gelişmesi, elbette eğitimde en yeni teknolojileri kullanma olanağını sadece sosyo-ekonomik açıdan zengin olan okullara sunacaktır. Bu durum eğitimde eşitlik ilkesine ters düşmektedir. Bu nedenle hem devlet okullarında hem de özel okullarda eğitimde kullanılan araç ve gereçler konusunda bir standardın ortaya konması ve tüm öğrencilerin en yeni eğitim teknolojilerinden yararlanması için gayret gösterilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, özellikle öğretmenlerin eğitim teknolojisinden yararlanma konusunda daha çok gayret göstermeleri gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmenlere hazır olan teknolojiyi kullanmak için gerekli hizmet içi eğitim verilmelidir. Uçar'ın araştırmasında (1998) öğretmenlerin % 43.5'i eğitim araçlarının kullanımı ile ilgili kursa katıldıklarını belirtmişlerdir. Oysa ki öğretmen dersin ve konunun özelliğine uygun olarak kendisi daha basit materyaller geliştirerek öğrencilerde somut öğrenmeyi gerçekleştirebilir.

Kıdem değişkeni açısından öğretmen görüşleri arasında farklılık olmadığı görülmektedir.

3. Öğrencilerin araç gereç teminine ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 3. soruya verilen yanıtlar yer almaktadır. Bu sorudan elde edilen bulgular aşağıda yorumlanmaktadır.

“öğrencilerimiz problem yaşamıyor, çünkü araç gereçlerin çoğunu okul karşılıyor, öğretmenler karşılıyor.” (Aysun)

“Ailelerin ekonomik durumları iyi olduğu için problem yaşamıyorlar ” (Zeynep)

“Aileleri çalıştıkları için araç gereçleri yapmasa sıkıntı yaşıyorlar”. (Banu)

“Yeni programda araç gereçlere ulaşmak mümkün. Günlük hayatta kullanılan eşyalar araç gereç oluyor. Ailelerin ve okulun ekonomik durumu iyi. Teknik araç gereçlerimiz okulda var. Öğrenciler problem yaşamıyorlar”. (Ahmet)

“Öğrenciler problem yaşamıyorlar” Ailelerin ekonomik ve kültürel durumları iyi. Aileler oldukça ilgili.”(Barış)

“Problem yaşamıyorlar.” (Sinan)

“Problem yaşıyoruz. Ekonomik durumun kötü olması, ailelerin hiç ilgilenmemesi, çocukların malzemeleri bulamaması”. (Fuat)

“Öğrencilerim problem yaşıyorlar. Ailelerin gelir düzeyinin düşük olması, kasabanın merkez yerleşkeye

uzak olması. (Ali)

“Problem yaşıyorlar.Burada kırtasiye malzemelerinin bulunmaması, ailler çocuklarıyla ilgilenmiyorlar.”(Gülşen).

Öğrencilerin araç gereç teminine ilişkin soruya verilen yanıtlarda, kolejde, devlet okulunda ve kasabadaki okulda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre, farklılıklar görülmektedir. Kolejde çalışan öğretmen görüşlerine göre, okulda gerekli araç gerecin bulunması ve ailelerin istenilen araç gereci temin edebilmesinden dolayı problem yaşanmamaktadır. Devlet okulunda çalışan öğretmen görüşlerine göre de, yeni programda araç gereçlere ulaşmak daha kolay olmaktadır. Çünkü etkinliklerde günlük hayatta kullanılan eşyalar araç gereç olabilmektedir. Kasabadaki okulda çalışan öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin ekonomik durumlarının iyi olmaması, ailelerinin ilgilenmemesi, kasabanın merkeze uzak olması, ve orada kırtasiye malzemelerinin olmaması araç gereç temininde problem yaratmaktadır.

Eğitim teknolojisi, eğitimle ilgili kuramların en etken ve olumlu uygulamalara dönüştürülmesi için personel, araç, gereç, süreç ve yöntemlerden oluşturulmuş bir sistem (Alkan, 2005); öğrenme sistemlerini planlayan, mümkün olan tüm yöntemleri kaynakları, iletişim araçlarını çizen, en etken ve olumlu öğrenmeyi sağlamak için varolan yaratıcı öğretim tekniklerini tamamlayan bilim dalıdır (Carter ve Burton, 1988’den aktaran Rıza, 1997)

Daha önce belirtildiği gibi ihtiyaç duyulan araç gereçlerin temini sosyo-ekonomik durumla yakından ilişkilidir. Ancak eğitim teknolojisinin tanımından yola çıkarak eğitimde kullanılan araç ve gereçler mutlaka son teknoloji ürünü, ekonomik açıdan elde edilmesi zor nesnelere olmamaktadır. Öğrencilerin beceri anlamında yaratıcılığını da ortaya çıkaran günlük hayattan nesnelere araç gereç olabilmektedir. Bu konuda hem öğretmenlere hem de öğrenci velilerine büyük görev düşmekte, öğrencilerin beceri ve yaratıcılıklarını açığa çıkaracak egzersizlerle hem öğrencilerin gelişimlerine katkı sağlanacağı hem de öğrencilerin ihtiyaç duydukları materyalleri kendilerinin geliştirebileceği düşünülmektedir. Ülkenin şartlarını ve öğrencilerin öğrenme düzeyleri arasındaki farklılıkları düşündüğümüzde, okul ve kendi imkanları ile dersler daha cazip ve sevimli hale getirilebilir. Bu nedenle hareketsiz görsel materyallerin hazırlanması ve bunların öğrencinin her an görebileceği bir yere asılması veya yerleştirilmesi, öğrenmenin daha kalıcı olmasına neden olacaktır.

Kıdem değişkeni açısından öğretmen görüşleri arasında bir farklılık olmadığı görülmektedir.

4. Araç gereç kullanımının öğrencilerde derse ve okula karşı yarattığı değişikliklere ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 4. soruya verilen yanıtlar yer almaktadır. Bu sorudan elde edilen bulgular aşağıda yorumlanmaktadır

“Ders daha zevkli geçiyor. Kalıcı öğrenme oluyor. Katılım artıyor. Oynarken öğreniyorlar. Dönüt alınabiliyor. Farkında olmadan öğreniyorlar.” (Aysun)

“İlgilerini artırıyor. Öğrenci hevesli oluyor. Etkili öğrenme oluyor.” (Zeynep)

“Kendi yaptıkları araç geçler ilgiyi sağlıyor. Slaytlar, tepegöz, bilgisayar ilgiyi sağlamıyor. Bilgisayarda uzun süre çalışmıyorlar. Elektronik araç gereçler belli bir süre sonra öğrencilerde rahatsızlık veriyor.” (Banu)

“İlgisini artırıyor. Ders verimli oluyor. Daha yararlı oluyor.” (Ahmet)

“Ders zevkli geçiyor. Öğrencinin derse ilgisi fazla oluyor. Kalıcı oluyor. Öğretmen ve ders çok seviliyor.” (Barış)

“Motivasyonları artırıyor. Daha ilgi çekici oluyordiyalog artırıyor. İşbirliği artırıyor. Araç gereç kullanıldığında bir problem çözülüyor fakat konunun unutulması çok zor oluyor. . (Sinan)

“Çocukların dikkatlerinin çekmekte, görselleştirmekte yardımcı olmaktadır. (Fuat)

evet değişikliğe neden oluyor. Örneğin insan modeli kullandığımda öğrencilerin derse ilgileri artıyor ve konuyu daha iyi anlıyorlar. (Ali)

“İlgini artırıyor, motive oluyorlar, kalıcı öğrenme oluyor, çocuğun yaratıcılığını ortaya çıkarıyor. Becerisini geliştiriyor.” (Gülşen).

Araç gereç kullanımının öğrencilerde derse ve okula karşı yarattığı değişikliklere ilişkin soruya verilen yanıtlarda, kıdem açısından farklı okullarda çalışan öğretmen görüşlerinde farklılık görülmemektedir. Görüşme yapılan öğretmenlerin çoğu, derslerde araç gereç kullanımının dersi daha zevkli hale getirdiği, işbirliğini artırdığını, öğrenci motivasyonunun arttığı ve kalıcı öğrenmenin sağlandığını bildirmişlerdir.

Öğretmen ifadeleri dikkate alındığında, eğitim teknolojisinin doğrudan yararlarına baktığımızda öğrenmeyi kolaylaştırma, aktif öğrenmeyi sağlama, somut öğrenmeyi gerçekleştirme, aşamalı öğrenmenin temelini kurması, düşüncede sürekliliği sağlama, üretimi artırma, değişik seviyelerden özel hedefleri gerçekleştirme gibi işlevleri bulunmaktadır. Ayrıca öğrencileri yaratıcılığa sevk etme, öğretmenin rolünün geliştirilme, fırsat eşitliğini gerçekleştirme, motivasyon yaratma, eğitimi bireyselleştirme, serbest eğitimi sağlama, birinci kaynaktan bilgiyi sağlama vb. imkanlar sağladığı (Yaylacı ve Yaylacı, 1999) yönündeki görüşlerini desteklemektedir.

5. Derslerde araç gereç kullanımının öğretmen açısından yararlarına ilişkin öğretmen görüşleri

Bu bölümde, görüşme formunda yer alan 4. soruya verilen yanıtlar yer almaktadır. Bu sorudan elde edilen bulgular aşağıda yorumlanmaktadır

“Motive olmalarını sağlıyor dersleri daha çok seviyorlar. Sosyalleşmelerini sağlıyor. Aktif katılım oluyor. Paylaşım artıyor. Kalıcı öğrenme oluyor. İlgileri artıyor.” (Aysun)

“İlgileri artıyor. Kalıcı oluyor. Hevesli oluyorlar. Etkili öğrenme oluyor.” (Zeynep)

“Öğrencilerin bilgileri uzun süreli belleğe kodlamalarında çok önemli oluyor. Yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlıyor. Bilgi kalıcı oluyor.” (Banu)

“görerek yaparak, yaşayarak öğreniyorlar. Günlük hayata transfer sağlıyor. Kalıcı bilgiler sağlıyor. Öğrenmeyi pekiştiriyor”. (Ahmet)

“Öğretmen rahatsızlığından kurtuluyor. Faranşit, bronşit ses telleri ile ilgili olan hastalıklar azalıyor. Öğretmen dinlenebiliyor ve ders daha verimli oluyor. Öğrenci aktif oluyor. (Barış)

derse karşı dikkat çeker. İlgilerin kısa sürede dağılmasını önler.anlamayı kolaylaştırır. (Fuat)

“Öğrencilerin daha çabuk kavramasını sağlıyor, derse ilgiyi artırıyor, güdülenmeyi sağlıyor, konunun daha iyi kavranmasını sağlıyor, daha çok duyuya hitap ettiği için kalıcılığı sağlıyor. (Ali)

Araç gereçler konuyu öğrencilerimize farklı şekilde anlatmamıza neden oluyor. Az materyallerle daha çok anlatabiliyoruz.Dönüt alabiliyoruz. (Gülşen).

Öğretmenlerin araç gereçlere yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmektedir ve öğretmenler araç gereç kullanımının önemini bilmektedirler. Öğretmenlerin araç-gereç kullanımı ile ilgili tutumlarının olumlu olmasına rağmen yapılan bir çok araştırmada öğretmenler derslerinde yeterince araç-gereç kullanmadıkları görülmektedir (Uçar 1998; Özdemir 2000; Hamurcu 2000; Teker 2002). Okullarda araç-gereç olanakları en iyi şekilde sağlanmalı, öğretmenlerin de araç-gereç kullanımı ile ilgili bilgi beceriye sahip olmaları sağlanmalıdır.

Derslerde araç gereç kullanmanın öğretmen açısından yararlarına ilişkin soruya verilen yanıtlarda, farklı okullarda çalışan öğretmenler farklı görüşler belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler, öğretmen açısından olan yararları; konuyu daha iyi anlatma ve kavratma yönünden eğitim teknolojilerinin derslerde kullanılmasının yararlı olduğundan bahsederken; diğer bir grup öğretmen ise derste kullanılan araç ve gereçlerin öğretmenin geçirdiği sağlık problemlerinin öğrenciye yansıtılmaması ve öğretim sürecin bu sayede kesintiye uğramadığını ayrıca kullanılan araç ve gereçlerin öğretmenleri kendileri geliştirmeye ittiğini ifade etmektedirler. Öğrencilerin anlatılan konuyu daha iyi anlaması ve konuyla ilgili kavramların akıllarına kalıcı bir şekilde yerleştirilmesi için derslerde araç gereç kullanmaya özen gösterdiklerini belirtmektedirler.

Yukarıdaki öğretmen ifadeleri dikkate alındığında, araç ve gereçlerin, yalnızca öğretmen tarafından gösteri amaçlı kullanılmaması; öğrencilerin bizzat araçları kullanmalarının sağlanması önemlidir. Araç gereçlerin teorik faydası ne olursa olsun, bunların kullanımı belirli düzeyde bilgi ve beceri gerektirir. Eğer öğretmen bu araç gereçleri kullanma becerisine sahip değilse, onları kullanmak da istemeyecektir. Streeter, 1989 akt. Dindar, 2003; öğretmenlerin eğitim araç-gereçlerinin kullanımına yönelik yeterlikleri ile araç-gereçlerin kullanımı arasında pozitif bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca araç gereçleri kullanıp kullanmama sadece bilgi ve beceriye bağlı da değildir. Öğretmenlerin bunların faydasına inanması ve kullanma yönünde istekli olması gerekir (Yalın, 1997).

Kıdem değişkeni açısından öğretmen görüşleri arasında bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

İlköğretim öğretmenlerinin görüşüne göre derslerde araç gereç kullanmak hem öğretmen açısından hem de öğrenciler açısından oldukça yararlı sonuçlar doğurmaktadır. Öğretmenlerin araç gereçlere yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmektedir ve öğretmenler araç gereç kullanımının önemini bilmektedirler. Bu araştırmaya paralel olarak Namlu (1998)'e göre de öğretmenlerin ders araç-gereçlerine karşı tutumları genel olarak ortalamanın üzerindedir. Öğretmenlerin araç-gerece ilişkin olumlu ve olumsuz tutuma sahip olmaları teknolojinin derslerde kullanılmasında önemli bir değişkendir.

Bununla birlikte özellikle okulların ekonomik durumlarının hizmet verdikleri bölgenin sosyo-ekonomik durumu ile ilişkili olması, eğitimde eşitliği ve hakkaniyeti gündeme getirmiştir (Korkmaz, 2005). Ancak öğretmenlerin görev yaptığı okulun ve çevrenin sosyo ekonomik durumuna göre öğretmenler ve öğrenciler araç gereç teminine ilişkin problem yaşamaktadırlar. Öğretmenler derslerde kullanmak istedikleri bir çok araç gerece ihtiyaç olduğunu belirtmektedirler. Fakat bunların çoğuna sahip olmadıklarından şikayetçi olmaktadır. Türk Milli Eğitim Sisteminde ilköğretim dönemi özel bir konuma sahiptir. Çünkü okul çağındaki tüm Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının eğitiminin devlet tarafından sağlanması anayasal bir zorunluluktur. Diğer yandan, ülkemiz nüfusun büyük bir kısmının almış olduğu örgün eğitim sadece bu dönem ile sınırlıdır. Buna rağmen, ülkemizde ilköğretim okullarının finansı konusunda ciddi problemler yaşanmaktadır (Korkmaz, 2005). Bir araştırmaya göre; şehir merkezindeki okullar 27 çeşit kaynaktan gelir elde ederken, köy okullarının gelirleri 20 çeşit kaynaktan sağlanmaktadır (Kavak, Ekinci ve Gökçe, 1997).

Kasabada görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre, aileler çocuklarıyla ve onların eğitimleriyle ilgilenmemektedirler. Bu durum onların ihtiyacı olan araç gereç temininde kendini göstermektedir. Fakat sosyo ekonomik düzeyi iyi olan okullarda araç gereç temininde çocuklar ve öğretmenler problem yaşamamaktadır. Sosyo-ekonomik durumu iyi olan devlet okulunda ise, öğrenci sayısına göre araç gerecin yetersiz olduğu yönünde görüş bildiren öğretmenler olmuştur.

Öğretmenler, araç gereçle yapılan öğretimin verimli ve etkili olduğu inanmaktadırlar. Araç gereçle yapılan öğretimin, çocuklarda kalıcı öğrenmeyi sağladığı, öğrencilerin derse karşı ilgilerini artırdığı, onların eğlenerek öğrenmelerini sağladığı, aktif katılım sağladığı, öğrenilen bilgilerin günlük hayata transferinin olduğu yönünde görüşlerini belirtmişlerdir.

Araç gereçlerin etkili ve verimli kullanılabilmesinde kuşkusuz en büyük rol öğretmene düşmektedir. Öğretme-öğrenme sürecinde etkili bir iletişimin kurulması için, öğretmenin hedef davranışlara öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerine uygun eğitim araç ve gereçleriyle tekniklerini işe koşması gerekir (Sönmez, 1986). Öğretmen eğitim teknolojisi alanında ne kadar iyi yetişmiş olursa, eğitim durumları için araç seçmede ve onlar sağlayabilmede o kadar başarılı olur (Çilenti,1995). Bu nedenle öğretmenlerin araç gereçler ve onların kullanımı hakkında bilgi sahibi olmaları için hizmet içi eğitim verilebilir.

Köy ve kent okulları arasındaki farklılık kendini araç gereç temininde de göstermektedir. Bu yüzden hem köy ve kasabalardaki devlet okullarında hem de özel okullarda eğitimde kullanılan araç ve gereçler konusunda bir standardın ortaya konması ve tüm öğrencilerin en yeni eğitim teknolojilerinden yararlanması için gayret gösterilmesi gerekmektedir.

Öğretmenlerin; teknolojik gelişmelere, eğitim teknolojisine karşı geliştirdikleri tutumların olumlu olduğu sonucu görülmektedir. Buna rağmen, öğretmenlerin eğitim teknolojilerini yeterli oranda kullanmadıklarını da söylemek mümkündür. Öğretmenler, eğitim teknolojilerini yeterli oranda kullanmadıklarının farkındadırlar. Ancak öğretmenler,

genelde bu yetersizliği kendi dışındaki sebeplere bağlamaktadırlar. Halkın devlete havale ettiği eğitim hizmeti ve devletinde tam olarak finanse edemediği okullar kısıtlı kaynakla eğitim hizmeti vermeye çalışmaktadır.

Sonuç olarak, ekonomik yetersizlikler ve fiziki imkânsızlıklar eğitim teknolojilerinin etkin olarak kullanılamamasında en önemli sebeplerdir. Bazı okulların yöneticileri ve öğretmenleri, okul-aile birliklerinin daha aktif bir şekilde çalışması için çaba sarf ederek, ekonomik sınırlılıkları ortadan kaldırmaya çalışmaktadırlar. Ancak, bu sınırlılıkların kaldırılmasında Milli Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğunun, birinci öncelikte olduğu unutulmamalıdır.

Kaynakça

- Alkan, C.(2005). **Eğitim Teknolojisi**. (7. Baskı) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bilgen, H.N. (1994). **Çağdaş Demokratik Eğitim**. Ankara: MEB Yayınları.
- Çelik, L. (2007). “Öğretim Materyallerinin Hazırlanması ve Seçimi”. (Editör: Ö. Demirel). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çilenti, K. (1995). **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Dindar, H. ve S. Yaman. (2003). “İlköğretim Okulları Birinci Kademedeki Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Eğitim Araç-Gereçlerini Kullanma Durumları”. **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı: 13. s.:167-176.
- Doğdu, S. ve Z. Aslan. (1993). **Eğitim Teknolojisi Uygulamaları ve Eğitim Araç-Gereçleri**. Ankara: Tekişik Ofset
- Dursun, F. (2006). “Öğretim Sürecinde Araç Kullanımı”. **İlköğretmen Dergisi**. Sayı 1. s.:8-9
- Ersoy, Y. (1997). “Okullarda Matematik Eğitimi: Matematikte Okur-Yazarlık”. Ankara: **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı: 13. s.:115-120
- Ergün, M. ve A. Özdaş. (1997). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. İstanbul: Kaya Matbaacılık.
- Heinich, R., M. Molenda ve J. Russell, (1993). **Instructional Media and the New Technologies of Instruction**. NewYork. USA: Mac Millan Publishing Company.
- Hamurcu, H. (2000). “İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Araç-Gereç Kullanımı ve Bu Açından İl Eğitim Araçları Merkezi Çalışmalarının Değerlendirilmesi (İzmir Örneği)”. **Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi**. İzmir.
- Howe, A. C.ve L. Jones, (1998). **Engaging Children in Science**. New Jersey. USA: Prentice-Hall. Inc.
- Hızal, A. (1992). “İlköğretim Uygulamalarında Eğitim Teknolojisinden Yararlanma Olanakları”. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. Sayı: 8.s.: 81-87

Kavak, Y., Ekinci, C. E ve Gökçe, F. (1997). **İlköğretimde Kaynak Arayışları**. Ankara: Pegem Yayıncılık

Korkmaz, İ. (2005) “İlköğretim Okullarının Karşılaştıkları Finansman Sorunları” **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Sayı 14. s.: 429-434

Koşar, E. ve H. Çiğdem. (2003). Eğitim Ortamı Tasarımı, Araç-Gereç ve Materyal Özellikleri. **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Öğreti Pegem A Yayıncılık.

Namlu, A.G. (1998). “Öğretmenlerin Eğitimde Teknoloji Yönelik Tutumları”. **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 8.1-2. s.:184-200

Ornstein, A. C., ve T. J. Lasley. (2000). **Strategies for Effective Teaching**. Third Edition. USA: The McGraw-Hill Companies.

Özdemir, S.M. (2000). “Müfredat Laboratuvar Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Eğitim Araç-Gereçlerini Etkili Kullanma Durumlarına ve Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarına Yönelik Bir Araştırma”. **Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi**. Ankara.

Senemoğlu, N. (2001). **Gelişim, Öğrenme ve Öğretim**. Ankara: Gazi Kitabevi.

Sönmez, V. (1986). **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**. Ankara: Olgaç Matbaası

Teker, A. (2002). “Ankara İli Merkez İlköğretim Okullarında Görev Yapan 4 ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Fen Bilgisi Dersinde Eğitim Araç-Gereçlerini Kullanma Durumlarının Değerlendirilmesi”. **Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi**. Ankara.

Uçar, M. (1998). “İlköğretim Ders Araç-Gereçleri Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi”. **Afyon Kocatepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi**. Afyon.

Yalın, H. İ. (1997). **Eğitim Teknolojisi Öğretim Tasarımı**. Ankara: Pegem Yayınevi.

Yaylacı, H.S. ve F. Yaylacı. (1999). “Eğitim Teknolojisi Dersinde Öğretim Materyallerinin Geliştirilmesi” **AKÜ Sos. Bil. Dergisi**. Sayı: 3. s.: 209-219

Yıldırım, A. ve H. Şimşek, (2006). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Teknikleri**. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yüksel, S. (2003). “Öğretim Teknolojisi” **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Öğreti Pegem A Yayıncılık.

EK: Araştırmada Kullanılan Görüşme Formu

Araştırma Sorusu

İlköğretim 4. ve 5. Sınıf öğretmenlerinin araç gereç kullanımına ilişkin görüş ve önerileri nelerdir?

Okul:

Görüşmeci:

Tarih ve Saat:

GİRİŞ

Merhaba, ben-----, ----- Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Elemanıyım. Öğretmenlerin araç gereç kullanımı ile ilgili bir araştırma yapıyorum. Ve sizinle derslerinizde araç gereç kullanımına yönelik olarak görüşmek istiyorum. Bu görüşmede amacım, araç gereç kullanımına ilişkin öğretmenlerin ne düşündüklerini ortaya çıkarmaktır.

- Görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacının dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken görüştüğümüz bireylerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım
- Görüşmeye katılıp katılmama sizin isteğinize bağlıdır.
- Görüşmeyi izin verirsiniz ses kayıt cihazı ile kaydetmek istiyorum. Bunun sizin için bir sakıncası var mı?
- Başlamadan önce bu söylediklerime ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?
- İzin verseniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

Hangi derslerinizde hangi tür araç gereçlere ihtiyaç duyuyorsunuz?

Derslerinizde kullanmaya ihtiyaç duyduğunuz araç gereçlere sahip misiniz?

Sizce bunun sebepleri nelerdir?

Öğrencileriniz araç gereç temininde problem yaşıyor mu? Sizce bunun sebepleri nelerdir?

Araç gereç kullanımı öğrencilerin derse ve okula karşı ilgilerinde önemli değişikliğe neden oluyor mu? Örnek verebilir misiniz?

Derslerinizde araç gereç kullanmak ne gibi yararlar sağlamaktadır?